

Trumpa Debian'o istorija

Debian'o dokumentacijos grupė <debian-doc@lists.debian.org>

2.22 (last revised 17th June 2017)

Santrauka

Šis dokumentas aprašo Debian'o projekto istoriją ir tikslus.

Autorinės teisės

Šis dokumentas gali būti laisvai platinamas ar modifikuojamas, su sąlyga, kad jūsų pakeitimai aiškiai nurodyti.

Šis dokumentas gali būti platinamas už mokestį ar nemokamai ir gali būti modifikuojamas (įskaitant pernešimą iš vieno tipo informacijos nešėjo ar failo formato į kitą, arba verčiant iš vienos kalbos į kitą) aiškiai nurodant visus pakeitimus originalo atžvilgiu.

Kuriant šį dokumentą, didelį indėlį įnešė:

- Javier Fernández-Sanguino <jfs@debian.org>
- Bdale Garbee <bdale@debian.org>
- Hartmut Koptein <koptein@debian.org>
- Nils Lohner <lohner@debian.org>
- Will Lowe <lowe@debian.org>
- Bill Mitchell <Bill.Mitchell@pobox.com>
- Ianas Murdock
- Martin Schulze <joey@debian.org>
- Craig Small <csmall@debian.org>

Ši dokumentą prižiūri Bdale Garbee <bdale@debian.org>.

Turinys

1	Įvadas – Kas yra Debian’o projektas?	1
1.1	Pradžia	1
1.2	Debian’o tarimas	1
2	Vadovavimas	3
3	Debian’o laidos	5
4	Detali istorija	9
4.1	Laidos 0.x	9
4.1.1	Ankstyvoji Debian’o paketų sistema	10
4.2	Laidos 1.x	10
4.3	Laidos 2.x	11
4.4	Laidos 3.x	11
4.5	Laidos 4.x	12
4.6	Laidos 5.x	13
4.7	The 6.x Releases	13
4.8	The 7.x Releases	14
4.9	The 8.x Releases	15
4.10	The 9.x Releases	16
4.11	Svarbūs įvykiai	17
4.11.1	2000 m. liepa: mirė Joel Klecker	17
4.11.2	2000 m. spalio: paketų klanų (Package Pools) įgyvendinimas	17
4.11.3	2001 m. kovas: mirė Christopher Rutter	17
4.11.4	2001 m. kovas: mirė Fabrizio Polacco	17
4.11.5	2002 m. liepa: mirė Martin Butterweck	17
4.11.6	2002 m. lapkritis: sudegė Debian’o serveris	17
4.11.7	2004 m. gegužis: mirė Manuel Estrada Sainz ir Andrés García Solier	17
4.11.8	2005 m. liepa: mirė Jens Schmalzing	18
4.11.9	2008 m. gruodis: mirė Thiemo Seufer	18
4.11.10	August 2010: Frans Pop died	18
4.11.11	April 2011: Adrian von Bidder died	18
4.11.12	May 2013: Ray Dassen died	18
4.11.13	2014 m. liepa: mirė Peter Miller	18
4.11.14	February 2015: Clytie Siddall died	18

4.11.15 2015 m. gruodis: mirė Ian Murdock	19
4.11.16 September 2016: Kristoffer H. Rose died	19
4.12 Kas toliau?	19
A Debian'o manifestas	21
A.1 Kas tai - Debian Linux?	21
A.2 Kodėl Debian'as buvo sukurtas?	21
A.3 Kaip Debian'as stengsis įveikti šias problemas?	22

skyrius 1

Įvadas – Kas yra Debian'o projektas?

The Debian Project (<http://www.debian.org/>) is a worldwide group of volunteers who endeavor to produce an operating system distribution that is composed entirely of free software. The principle product of the project to date is the Debian GNU/Linux software distribution, which includes the Linux operating system kernel, and thousands of prepackaged applications. Various processor types are supported to one extent or another, including 32 and 64 bit x86, ARM, MIPS, PowerPC and IBM S/390.

Debian motivated the formation of Software in the Public Interest, Inc., (<http://www.spi-inc.org/>) a New York-based non-profit organization. SPI was founded to help Debian and other similar organizations develop and distribute open hardware and software. Among other things, SPI provides a mechanism by which The Debian Project may accept contributions that are tax deductible in the United States.

Daugiau informacijos apie laisvą programinę įrangą žiūrėkite Debian'o visuomeniniame kontrakte (Debian Social Contract) (http://www.debian.org/social_contract) ir su juo susijusiuose Debian'o laisvos programinės įrangos nurodymuose (Debian Free Software Guidelines), arba Debian'o „Ką reiškia laisva?“ (What Does Free Mean?) (<http://www.debian.org/intro/free>) puslapyje.

1.1 Pradžia

The Debian Project was officially founded by Ian Murdock on August 16th, 1993 (<https://groups.google.com/forum/message/raw?msg=comp.os.linux.development/Md3Modzg5TU/xty88y5OLaMJ>). (There is also a scanned printout (<https://www.flickr.com/photos/iamurdock/20006308374/>) of that announcement.) At that time, the whole concept of a “distribution” of Linux was new. Ian intended Debian to be a distribution which would be made openly, in the spirit of Linux and GNU (read his manifesto provided as an appendix to this document for more details). The creation of Debian was sponsored by the FSF's GNU project for one year (November 1994 to November 1995).

Debian'ą buvo numatoma kruopščiai ir sąžiningai surinkti į vieną visumą, ir nemažiau atidžiai prižiūrėti bei palaikyti. Jis pradėtas mažos, glaudžiai susimezgsios laisvos programinės įrangos programišių (hackers) grupės, ir palaipsniui išaugo ir tapo didele, gerai organizuota kūrėjų ir naudotojų bendruomene.

Kuomet jis buvo pradėtas, Debian'as buvo vienintelis distributyvas, atviras kiekvienam kūrėjui ir naudotojui, norinčiam padėti atliekant šį darbą. Jis iki šio lieka pačiu svarbiausiu nekomerciniu Linux distributyvo tiekėju. Tai vienintelis didelis projektas, turintis savo konstitucijos, visuomeninio kontrakto ir savo taisyklių (policy) dokumentus, skirtus projekto darbo organizavimui. Debian'as taip pat yra vienintelis distributyvas, kuris supakuotas į „mikro paketus“ naudojantis detalios savitarpio priklausomybių tarp paketų informacija, siekiant užtikrinti sistemos vientisumą atliekant paketų atnaujinimus.

Kad būtų pasiektas ir palaikomas aukštas kokybės standartas, Debian'as apima platų rinkinį taisyklių ir procedūrų, skirtų programinės įrangos paketų ruošimui ir platinimui. Šie standartai yra paremti įrankiais, automatizavimu ir dokumentacija, realizuojančiais visus Debian'o esminius elementus atviru ir matomu būdu.

1.2 Debian'o tarimas

Angliškai Debian'o tarimas pateikiamas taip - 'deb ee n'. Šis vardas kilęs iš Debian'o įkūrėjo Iano ir jo žmonos Debros vardų.

skyrius 2

Vadovavimas

Nuo 1993 metų Debian'as turėjo keletą lyderių.

1993 m. rugpjūčio mėn. Ianas Murdockas įkūrė Debian'ą ir vadovavo jam iki 1996 m. kovo mėnesio.

Bruce Perens vadovavo Debian'ui nuo 1996 m. balandžio iki 1997 m. gruodžio.

Ian Jackson vadovavo Debian'ui nuo 1998 m. sausio iki 1998 m. gruodžio.

Wichert Akkerman vadovavo Debian'ui nuo 1999 m. sausio iki 2001 m. kovo.

Ben Collins vadovavo Debian'ui nuo 2001 m. balandžio iki 2002 m. balandžio.

Bdale Garbee vadovavo Debian'ui nuo 2002 m. balandžio iki 2003 m. balandžio.

Martin Michlmayr vadovavo Debian'ui nuo 2003 m. kovo iki 2005 m. kovo.

Branden Robinson vadovavo Debian'ui nuo 2005 m. balandžio iki 2006 m. balandžio.

Anthony Towns vadovavo Debian'ui nuo 2006 m. balandžio iki 2007 m. balandžio.

Sam Hocevar vadovavo Debian'ui nuo 2007 m. balandžio iki 2008 m. balandžio.

Steve McIntyre vadovavo Debian'ui nuo 2008 m. balandžio iki 2010 m. balandžio.

Stefano Zacchiroli vadovavo Debian'ui nuo 2010 m. balandžio iki 2013 m. balandžio.

Lucas Nussbaum vadovavo Debian'ui nuo 2013 m. balandžio iki 2015 m. balandžio.

Neil McGovern vadovavo Debian'ui nuo 2015 m. balandžio iki 2016 m. balandžio.

Mehdi Dogguy led Debian from April 2016 until April 2017.

Chris Lamb was elected in April 2017 and is our current leader.

skyrius 3

Debian'o laidos

Debian nuo 0.01 iki versijos 0.90 (1993 m. rugpjūtis-gruodis).

Debian 0.91 (1994 m. sausis): Ši laida turėjo paprastą paketų sistemą, kuri leido įdiegti ir pašalinti paketus. Tuo metu projektas išaugo iki kelių tuzinų žmonių.

Debian 0.93R5 (1995 m. kovas): Tuo metu atsakomybė už kiekvieną paketą buvo aiškiai priskirta konkrečiam vykdytojui (developer), o po to, kai bazinė sistema būdavo įdiegta, paketų įdiegimui buvo naudojama paketų tvarkyklė (dpkg).

Debian 0.93R6 (1995 m. lapkritis): Atsirado dselect. Tai buvo paskutinioji Debian'o laida, naudojanti a.out binarinį formatą; tuomet buvo apie 60 kūrėjų (developers). Kartu su 0.93R6 laida, Bdale Garbee paleido veikti pirmą master.debian.org serverį, kuris glaudėsi pas HP. Atviro ir aiškaus pagrindinio serverio panaudojimas, kuriame Debian'o kūrėjai konstruotų kiekvieną distributyvo laidą, tiesiogiai įtakojo Debian'o „veidrodžių“ tinklo formavimąsi, ir netiesiogiai daugelio taisyklių (policies) ir procedūrų sukūrimą, naudojamų projekto tvarkymui šiandien.

Debian 1.0 was never released: InfoMagic, a CD vendor, accidentally shipped a development release of Debian and entitled it 1.0. On December 11th 1995, Debian and InfoMagic jointly announced that this release was screwed. Bruce Perens explains that the data placed on the “InfoMagic Linux Developer’s Resource 5-CD Set November 1995” as “Debian 1.0” is not the Debian 1.0 release, but an early development version which is only partially in the ELF format, will probably not boot or run correctly, and does not represent the quality of a released Debian system. To prevent confusion between the premature CD version and the actual Debian release, the Debian Project has renamed its next release to “Debian 1.1”. The premature Debian 1.0 on CD is deprecated and should not be used.

The hosting of master.debian.org moved from HP to i-Connect.Net around the end of 1995. Michael Neuffer and Shimon Shapiro, founders of i-Connect.Net, hosted master on their own hardware for a little more than a year. During this time, they provided many services to Debian, including running what was essentially the New Maintainer process of the day, and significantly aiding the growth of the early Debian mirror network.

Debian 1.1 *Buzz* (June 17th, 1996): This was the first Debian release with a code name. It was taken, like all others so far, from a character in one of the *Toy Story* movies... in this case, Buzz Lightyear. By this time, Bruce Perens had taken over leadership of the Project from Ian Murdock, and Bruce was working at Pixar, the company that produced the movies. This release was fully ELF, used Linux kernel 2.0, and contained 474 packages.

Debian 1.2 *Rex* (December 12th, 1996): Named for the plastic dinosaur in the *Toy Story* movies. This release consisted of 848 packages maintained by 120 developers

Debian 1.3 *Bo* (1997 m. birželio 5 d.): Pavadinta piemenaitės Bo Peep vardu. Ši laida sudaryta iš 974 paketų, prižiūrimų 200 kūrėjų.

Debian 2.0 *Hamm* (July 24th, 1998): Named for the piggy-bank in the *Toy Story* movies. This was the first multi-architecture release of Debian, adding support for the Motorola 68000 series architectures. With Ian Jackson as Project Leader, this release made the transition to libc6, and consisted of over 1500 packages maintained by over 400 developers.

Debian 2.1 *Slink* (1999 m. kovo 9 d.): Pavadinta lieso šuns iš animacinio filmo vardu. Pridėtos dvi papildomos architektūros, Alpha (<http://www.debian.org/ports/alpha/>) ir SPARC (<http://www.debian.org/ports/sparc/>). Projekto vadovas buvo Wichert Akkerman. šią laidą apėmė apie 2250 paketų, ir oficialiam rinkiniui reikėjo 2-jų CD. Esminė techninė naujovė buvo naujos paketų tvarkymo sąsajos apt įvedimas. Apt ėmėsi spręsti problemas kylančias iš Debian'o besitęsiančio augimo, ir nustatė naują paketų įsigijimo ir įdiegimo atviro kodo operacinėse sistemose paradigmą.

Debian 2.2 *Potato* (15 August 2000): Named for “Mr Potato Head” in the *Toy Story* movies. This release added support for the PowerPC (<http://www.debian.org/ports/powerpc/>) and ARM (<http://www.debian.org/ports/arm/>) architectures. With Wichert still serving as Project Leader, this release consisted of more than 3900 binary packages derived from over 2600 source packages maintained by more than 450 Debian developers.

Debian 3.0 *Woody* (19 July 2002): Named for the main character the *Toy Story* movies: “Woody” the cowboy. Even more architectures were added in this release: IA-64 (<http://www.debian.org/ports/ia64/>), HP PA-RISC (<http://www.debian.org/ports/hppa/>), MIPS (big endian) (<http://www.debian.org/ports/mips/>), MIPS (little endian) (<http://www.debian.org/ports/mipsel/>) and S/390 (<http://www.debian.org/ports/s390/>). This is also the first release to include cryptographic software due to the restrictions for exportation being *lightened* in the US, and also the first one to include KDE, now that the license issues with QT were resolved. With Bdale Garbee recently appointed Project Leader, and more than 900 Debian developers, this release contained around 8,500 binary packages and 7 binary CDs in the official set.

Debian 3.1 *Sarge* (2005 m. birželis): Pavadinta „Green Plastic Army Men“ seržanto vardu. Naujų architektūrų į šią laidą nebuvo įjungta, nors neoficialus AMD64 pritaikymas (port) buvo publikuotas tuo metu ir platinamas per naują Alioth projektų prieglobos svetainėje (hosting site) (<https://alioth.debian.org>). Ši laida pasižymėjo nauju įdiegikliu: *debian-installer* - moduline programine įranga, pasižyminčia automatinio aparatinės įrangos nustatymu, neprižiūrimo įdiegimo galimybėmis. Šis įdiegiklis buvo išleistas pilnai išverstas į daugiau nei trisdešimt kalbų. Tai taip pat pirmoji laida, turėjusi pilną biuro programų rinkinį: OpenOffice.org. Branden Robinson buvo ką tik išrinktas projekto lyderiu. Ši laida buvo padaryta daugiau nei devynių šimtų Debian' kūrėjų, ir talpino savyje apie 15.400 binarinių paketų ir 14 binarinių CD (kompaktinių diskų) oficialiame komplekte.

Debian 4.0 *Etch* (2007 m. balandžio 8 d.): Pavadinta žaislo eskizo iš animacinio filmo vardu. Viena architektūra papildyta šioje laidoje: AMD64 (<http://www.debian.org/ports/amd64/>), ir oficialiai m68k (<http://www.debian.org/ports/m68k/>) palaikymas nutrauktas. Ši laida tęsė įdiegiklio *debian-installer* naudojimą, bet pasižyminčio šioje laidoje jau ir grafiniu įdiegikliu, kriptografinė atsisiunčiamų paketų verifikacija, daug lankstesne disko dalinimo sistema (su šifruotų disko skirsnių palaikymu), supaprastintu e-pašto konfigūravimu, daug lankstesniu darbastalio pasirinkimu, supaprastinta bet pagerinta lokalizacija ir naujais režimais, įskaitant ir, išgelbėjimo (a rescue mode) režimą. Naujas įdiegimas nebereikalavo sistemos perkrovimo, nes ankstesnės dvi įdiegimo fazės dabar buvo integruotos į vieną. Šis naujas įdiegiklis tiekė palaikymą rašmenims su komponuotais simboliais ir sudėtingoms kalboms savo grafinėje versijoje, padidindamas galimų vertimų skaičių iki penkiasdešimties. Sam Hocevar buvo išrinktas projekto lyderiu tą pačią dieną, ir projektas turėjo daugiau kaip tūkstantį trisdešimt Debian' o kūrėjų. Laidos oficialų rinkinį sudarė virš 20 CD diskų (3 DVD diskai), kuriuose buvo apie 18.000 binarinių paketų. Čia taip pat buvo du binariniai CD diskai skirti įdiegti sistemą su kitomis, nei pagal nutylėjimą numatytosios, darbastalio aplinkomis.

Debian Lenny 5,0 (2009 m. vasaris): Pavadinta prisukamų žiūronų iš animacinio filmo vardu. Vienas papildoma architektūra buvo įtraukta į šią laidą: ARM EABI (<https://wiki.debian.org/ArmEabiPort>) (arba *armel*), teikiant palaikymą naujiems ARM procesoriams ir nebepalaikant seno ARM pritaikymo (*arm*). m68k (<https://wiki.debian.org/M68k>) pritaikymas nebuvo įtrauktas į šią laidą, tačiau ji vis dar paliktas *unstable* distributyve. Ši laida dar neturėjo FreeBSD pritaikymo (<http://www.debian.org/ports/kfreebsd-gnu/>), nors buvo atliktas didelis darbas jį ruošiant, bet jis neatitiko kokybės reikalavimų (https://release.debian.org/lenny/arch_qualify.html) šia laidai. Ši laida papildyta Marvell Orion platformos palaikymu, kuri naudojama daugelyje informacijos kaupiklių. Ir taip pat pateiktas palaikymas keleto nešiojamųjų kompiuteriu, ypač Eee PC Asus. *Lenny*, taip pat talpino Emdebian kūrimo įrankius, kurie leido iš Debian' o izeities tekstu paketų kurti binarinius paketus kitose platformose (cross-built) ir palengvinti poreikius ARM sistemoms. Tai taip pat buvo pirmoji laida tiekianti laisvą Sun Java technologijos versiją, suteikianti galimybę Java programas talpinti pagrindinėje *main* saugykloje.

Support of small factor devices in this release was increased by the added support for Marvell's Orion platform which was used in many storage devices and also provided supported several Netbooks. Some new build tools were added which allowed Debian packages to be cross-built and shrunk for embedded ARM systems. Also, netbooks of varied vendors were now supported and the distribution provided software more suitable for computers with relatively low performance.

It was also the first release to provide free versions of Sun's Java technology, making it possible to provide Java applications in the *main* section.

Debian 6.0 *Squeeze* (February 2011): named for the green three-eyed aliens.

The release was frozen on August 6, 2010, with many of the Debian developers gathered at the 10th DebConf at New York City.

While two architectures (alpha and hppa) were dropped, two architectures of the new FreeBSD port (<http://www.debian.org/ports/kfreebsd-gnu/>) (kfreebsd-i386 and kfreebsd-amd64) were made available as *technology preview*, including the kernel and userland tools as well as common server software (though not advanced desktop features yet). This was the first time a Linux distribution has been extended to also allow use of a non-Linux kernel.

The new release introduced a dependency based boot sequence, which allowed for parallel init script processing, speeding system startup.

Debian 7.0 *Wheezy* (May 2013): named for the rubber toy penguin with a red bow tie.

The release was frozen on June 30, 2012, very close to the Debian developers gathering in the 12th DebConf at Managua, Nicaragua.

One architecture was included in this release (armhf) and this release introduced multi-arch support, which allowed users to install packages from multiple architectures on the same machine. Improvements in the installation process allowed visually

impaired people to install the system using software speech for the first time.

This was also the first release that supported the installation and booting in devices using UEFI firmware.

Debian 8 *Jessie* (April 2015): named for the cow girl doll who first appeared in Toy Story 2.

This release introduced for the first time the systemd init system as default. Two new architectures were introduced: arm64 and ppc64el and three architectures were dropped: s390 (replaced by s390x), ia64 and sparc. The Sparc architecture had been present in Debian for 16 years, but lacked developer support to make it maintainable in the distribution.

The release included many security improvements such as a new kernel that nullified a whole set of security vulnerabilities (symlink attacks), a new way to detect packages which were under security support, more packages built with hardened compiler flags and a new mechanism (needrestart) to detect sub-systems which had to be restarted in order to propagate security updates after an upgrade.

Debian 9 *Stretch* (June 2017): named for the toy rubber octopus with suckers on her eight long arms that appeared in Toy Story 3.

The release was frozen on February 7th, 2017.

Support for the powerpc architecture was dropped in this release, whileas the mips64el architecture was introduced. This release introduced debug packages with a new repository in the archive, packages from this repository provided debug symbols automatically for packages.

Debian 10 *Buster* (no release date yet): named for Andy's pet dog, received as Christmas present in the end of Toy Story.

Debian 11 *Bullseye* (no release date yet): named for Woody's wooden toyhorse that appeared in Toy Story 2.

skyrius 4

Detali istorija

4.1 Laidos 0.x

Debian'as buvo pradėtas 1993 m. rugpjūtyje. Jį kurti pradėjo Prudue universiteto studentas Ianas Murdockas. Vienerius metus – nuo 1994 m. lapkričio iki 1995 m. lapkričio, Debian'ą rėmė GNU projektas The Free Software Foundation (<http://www.fsf.org/>) - organizacija, įkurta Richardo Stallmano, ir susijusi su bendrąja viešąja licencija (GPL)(General Public License).

Laikotarpyje nuo 1993 m. rugpjūčio iki gruodžio buvo išleistos laidos nuo Debian 0.01 iki Debian 0.90. Ianas Murdockas rašė:

„Debian 0.91 laida buvo išleista 1994 m. sausio mėnesyje. Ji turėjo primityvią paketų sistemą, kuri leido naudotojams manipuliuoti paketais, bet ne daugiau (žinoma, neturėjo paketų priklausomybių ir panašių dalykų). Tuo metu prie Debian'o dirbo keli tuzinai žmonių, tačiau šią laidą į vieną visumą daugiausiai sudėjau aš pats. 0.91 laida buvo paskutinioji, atlikta tokiu būdu.

1994 metai pagrinde buvo išnaudoti Debian'o projekto perorganizavimui taip, kad kiti galėtų efektyviau padėti projektui, bei programos dpkg kūrimui (už tai didžia dalimi buvo atsakingas Ianas Jacksonas). Kiek aš pamenu, 1994 metais mes neišleidome viešų laidų, tačiau tam, kad nukreiptumėme procesą teisinga linkme, išleidome keletą vidinių laidų.

Debian 0.93 5-tos laidos išleidimas įvyko 1995 m. kovo mėn., ir tai buvo pirma „moderni“ Debian'o laida: dalyvavo daug daugiau kūrėjų (tačiau nepamenu tiksliai, kiek), kiekvienas prižiūrėjo savo paketus, ir dpkg buvo naudojamas visų šių paketų įdiegimui ir tvarkymui, po to, kai bazinė sistema būdavo įdiegta.

„Debian 0.93 6-tos laidos išleidimas įvyko 1995 m. lapkričio, ir tai buvo paskutinioji a.out laida. 0.93R6 paketus prižiūrėjo apie šešiasdešimt kūrėjų (developers). Jei teisingai pamenu, šioje laidoje pirmą kartą pasirodė programa dselect.“

Ianas Murdockas taip pat pažymėjo, kad Debian 0.93R6 „... visuomet buvo mano mėgiamiausia Debian'o laida“, nors jis spėja, kad tai galbūt dėl jo galimybės turėti asmeninę įtaką, kadangi 1996 m. kovo mėn. jis nustojo aktyviai dirbti projekte. Tuo metu buvo ruošiamasi Debian 1.0 laidos išleidimui, kuri iš tikrųjų buvo išleista kaip Debian 1.1 laida, tam kad būtų išvengta nesusipratimų po to, kai CD-ROM gamintojas klaidingai pažymėjo dar neišleistą versiją kaip Debian 1.0. Šis incidentas įvedė „oficialių“ CD-ROM'ų sąvoką, kaip projekto būdą padėti prekyautojams išvengti šios rūšies klaidų.

1995 m. rugpjūtyje (tarp Debian 0.93R5 ir Debian 0.93R6 laidų), Hartmut Koptein pradėjo pirmąjį Debiana'o pritaikymą (port) Motorola m68k šeimai. Jis pranešė, kad „Daug, daug paketų buvo i386-orientuotų (little endian, -m486, -O6 ir viskas libc4 bibliotekai), ir tai buvo sunkus laikas ruošiant paradinę paketų bazę mano kompiuteryje (Atari Medusa 68040, 32 MHz). Po trijų mėnesių (1995 m. lapkričio) aš įkėliau į archyvą 200 paketų iš 250 galimų, ir visi jie libc5 bibliotekai!“. Veliau jis, kartu su Vincent Renardias ir Martin Schulze pradėjo kitą pritaikymą, skirtą PowerPC šeimai.

Nuo to laiko, Debian'o projektas augo apimdamas keletą pritaikymų (ports) (<http://www.debian.org/ports/>) kitoms architektūroms, pritaikymą naujam (ne-Linux) branduoliui - GNU Hurd mikrobranduoliui, ir bent vieną variantą BSD branduoliui.

To laikotarpio projekto narys Bill Mitchell, atsimena apie Linux branduolį

„... mes pradėjome dirbti tarp 0.99r8 ir 0.99r15 laidų. Ilgą laiką aš galėjau sukompiliuoti branduolį greičiau nei per 30 minučių ant 20 MHz 386 procesoriaus mašinos, ir taip pat galėjau įdiegti Debian'ą per tokį patį laiko tarpą į 10Mb disko vietas.

„... Aš prisimenu paradinę kūrėjų grupę, įskaitant Ianą Murdocką, mane patį, kitą Ianą, kurio pavardės neatmenu, Daną Quinlaną, ir dar keletą kitų žmonių, kurių vardų neatsimenu. Mattas Welshas buvo arba paradinės grupės narys, arba prisijungė prie jos gana anksti (jis palikęs projektą nuo to laiko). Kažkas suderino pašto konferenciją (mailing list) ir mes pradėjome veikti.

Kiek aš pamenu, mes nepradėjome nuo kažkokio plano, ir nepradėjome labai organizuotai sudarinėti bendro plano. Pačioje pradžioje, kiek pamenu, mes pradėjome rinkti gana atsitiktinį išėities tekstų paketų rinkinį. Po kurio laiko, mes sutelkėme dėmesį į dalykus, kurie kartu turėtų įeiti į distributyvo pagrindą: branduolį, apvalkalą (shell), update, getty, įvairias kitas programas ir failus, reikiamus sistemos paleidimui, ir į svarbiausių pagalbinių programų (utilities) rinkinį.“

4.1.1 Ankstyvoji Debian'o paketų sistema

Ankstyvojoje projekto stadijoje jo nariai nusprendė platinti tik išėities tekstų paketus. Kiekvienas paketas turėtų būti sudarytas iš pagrindinių autorių (upstream) išėities teksto ir debianizuoto patch failo, o naudotojas turėtų išarchyvuoti išėities tekstus, pritaikyti patch failus ir pats susikompiliuoti binarinius failus. Tačiau greitai jie suprato, kad tam tikra binarinių failų platinimo schema turėtų būti reikalinga. Ankstyviausias paketų įrankis, parašytas Iano Murdocko, ir pavadintas dpkg, sukūręs Debian'ui specifinį binarinių paketų formatą, ir šis įrankis galėjo būti naudojamas paketų išpakavimui ir jo failų įdiegimui.

Netrukus Ianas Jacksonas perėmė paketų įrankio kūrimą, pervadino jį dpkg-deb vardu, o jo naudojimo palengvinimui parašė front-end programą pavadindamas ją dpkg. Šis įrankis suteikė tokias šiandieninio Debian'o sistemos savybes, kaip *priklausomybės (Dependencies)* ir *konfliktai (Conflicts)*. Šių įrankių sukurti paketai turėjo antraštę (header), kurioje buvo nurodyta paketą sukūrusio įrankio versija bei poslinkis iki tar programa sukurto archyvo, atskirto nuo antraštės tam tikra valdymo informacija.

Tuo metu tarp projekto narių užsimezgė diskusija – kai kurie manė, kad specialaus Debian'o formato, sukurto su dpkg-deb, turėtų būti atsisakyta, ir reikėtų naudoti formatą sukuriamą programos ar pagalba. Po keleto peržiūrėtų failų formatų ir peržiūrėtų atitinkamų paketų tvarkymo įrankių, buvo pasirinktas ar formatas. Šio pakeitimo esminė vertybė ta, kad Debian'o paketą galima išpakuoti bet kurioje Unix tipo sistemoje, nenaudojant nepatikimų programų. Kitais žodžiais tariant, tik standartiniai įrankiai, egzistuojantys bet kurioje Unix sistemoje, tokie kaip 'ar' ir 'tar', yra reikalingi Debian'o paketo išpakavimui ir jo turinio analizei.

4.2 Laidos 1.x

Kuomet Ianas Murdockas paliko Debian'ą, jis paskyrė Bruce Perens sekančiu projekto vadovu. Pirmiausia Bruce susidomėjo Debian'u, kuomet jis bandė sukurti Linux distributyvo CD, vadinamą "Linux for Hams", kuris turėtų visą Linux programinę įrangą naudingą radijo mėgėjų sporto operatoriams. Supratęs, kad šiam sumanymui įgyvendinti teks įdėti daug darbo tobulinant Debian'o bazinę sistemos dalį, Bruce atidėjo savo sumanymą ir aktyviai ėmėsi dirbti prie bazinės sistemos dalies ir atitinkamų įdiegimo įrankių, įskaitant ir pirmąjį Debian'o įdiegimo scenarijų (scripts) rinkinį (kartu su Ianu Murdocku), galų gale tapusiu tuo, ką mes šiandien vadiname Debian'o atstatymo diskeliu (Debian Rescue Floppy), kuris keletui Debian'o laidų buvo esminiu įdiegimo įrankių rinkinio komponentu.

Ianas Murdockas pareiškė:

„Bruce pasirinkimas mano įpėdiniu buvo natūralus, kadangi jis beveik metus laiko prižiūrėjo sistemos bazinę dalį, ir užpildydavo visas spragas tuo metu, kai aš galėjau skirti Debian'ui vis mažiau laiko.“

He initiated several important facets of the project, including coordinating the effort to produce the Debian Free Software Guidelines and the Debian Social Contract, and initiating an Open Hardware Project. During his time as Project Leader, Debian gained market share and a reputation as a platform for serious, technically-capable Linux users.

Bruce Perens taip pat organizacijos Software in the Public Interest, Inc. (<http://www.spi-inc.org/>) sukūrimo pradininkas. Pradžioje buvo numatyta, kad ši organizacija teisiškai galės priimti dotacijas skirtas Debian'ui, bet jos tikslai greitai išsiplėtė iki rėmimo laisvos programinės įrangos kūrimo projektų, neturinčių ryšio su Debian'o projektu.

Šiuo laikotarpiu buvo išleistos tokios Debian'o versijos:

- 1.1 *Buzz* išleista 1996 m. birželyje (474 paketai, 2.0 branduolys, pilnai ELF, dpkg)
- 1.2 *Rex* išleista 1996 m. gruodyje (848 paketai, 120 kūrėjų)
- 1.3 *Bo* išleista 1997 m. liepos mėnesyje (974 paketai, 200 kūrėjų)

Po 1.3 laidos buvo išleistos kelios tarpinės laidos, iš kurių paskutinioji buvo 1.3.1R6.

1998 m. sausyje Debian'o lyderio poste Bruce Perens pakeitė Ianas Jacksonas, kuris vadovavo projektui 2.0 laidos ruošimo laikotarpiu.

4.3 Laidos 2.x

Ianas Jacksonas tapo Debian'o projekto vadovu 1998 m. pradžioje, ir greitai po to buvo įtrauktas į organizacijos Software in the Public Interest komitetą, viceprezidento pareigose. Atleidus išdininką (Tim Sailer), prezidentą (Bruce Perens) ir sekretorių (Ian Murdock), jis tapo komiteto prezidentu, ir kartu buvo pasirinkti trys nauji nariai: Martin Schulze (viceprezidentas), Dale Scheetz (sekretorius) ir Nils Lohner (išdininkas).

Debian 2.0 (*Hamm*) laida išleista 1998 m. liepos mėnesyje. Intel i386 ir Motorola 68000 serijos architektūroms. Ši laida pažymėta perėjimu prie naujos C bibliotekų sistemos versijos (glibc2 arba istoriniais sumetimais - libc6). Laidos išleidimo metu projekte buvo virš 1500 paketų, prižiūrimų daugiau nei 400 Debian'o kūrėjų.

Wichertas Akkermanas pakeitė Ianą Jacksoną Debian'o projekto lyderio poste 1999 m. sausyje. Debian 2.1 (<http://www.debian.org/releases/slink/>) laida buvo išleista (<http://www.debian.org/News/1999/19990309>) 1999 m. kovo mėn. 9 d., pavėlavusi savaitę po to, kai paskutinę minutę iškilo kelios problemos.

Debian 2.1 (*Slink*) pasižymėjo oficialiu dviejų naujų architektūrų palaikymu: Alpha (<http://www.debian.org/ports/alpha/>) ir Sparc (<http://www.debian.org/ports/sparc/>). X-Windows paketai šioje laidoje buvo žymiai perorganizuoti palyginus su ankstesniąja laida, taip pat 2.1 laida turėjo apt, sekančios kartos Debian'o paketų tvarkymo sąsają. Be to, ši Debian'o laida buvo pirmoji, kurios „Oficialiam Debian'o CD rinkiniui“ reikėjo 2-jų CD-ROM'ų; distributyvas talpino apie 2250 paketų.

1999 m. balandyje, kuomet Corel pranešė apie savo ketinimus išleisti Linux distributyvą paremtą Debian'u ir naudojančią KDE grupės sukurtą grafinę aplinką, Corel Corporation (<http://www.corel.com/>) ir K Desktop Project (<http://www.kde.org/>) suformavo aljansą su Debian'u. Per sekančius pavasario ir vasaros mėnesius pasirodė naujas, paremtas Debian'u, distributyvas Storm Linux, ir Debian'o projektas pasirinko naują logo (<http://www.debian.org/logos/>), kuris naudojamas pažymėti abiem, ir oficialiai Debian'o sankcionuotai medžiagai, tokiai kaip CD-ROM ar oficialus projekto tinklapis, ir neoficialus logo, naudojamas Debian'ą mininčiai arba iš jo kilusiai medžiagai pažymėti.

Taip pat tuo metu pradėtas naujas, unikalus Debian'o pritaikymas (port) Hurd (<http://www.debian.org/ports/hurd/>). Tai yra pirmas pritaikymas ne Linux branduoliui, vietoje jo naudojant GNU Hurd (<http://www.gnu.org/software/hurd/hurd.html>), GNU Mach mikrobranduolio versiją.

Debian 2.2 (*Potato*) laida išleista 2000 m. rugpjūčio mėn. 15 d. Intel i386, Motorola 68000 serijos, alpha, SUN Sparc, PowerPC ir ARM architektūroms. Tai buvo pirmoji laida turinti PowerPC ir ARM pritaikymus. Išleidimo metu buvo virš 3900 binarinių paketų ir virš 2600 izeities tekstų paketų, prižiūrimų daugiau nei 450-ties Debian'o kūrėjų.

Įdomus faktas apie Debian 2.2, parodantis kaip laisvos programinės įrangos kūrimo pastangos gali turėti pranašumą tarp modernių operacinių sistemų, nepaisant visų ginčų šia tema. Tai buvo nuodugnai išnagrinėta¹ interesų grupės straipsnyje Counting potatoes (<http://www.upgrade-cepis.org/issues/2001/6/up2-6Gonzalez.pdf>). Citata iš šio straipsnio:

„[...] mes naudojame A. Wheeler'io sloccount sistemą Debian'o 2.2 (aka potato) izeities teksto fiziniam eilučių (source lines of code (SLOC)) skaičiui nustatyti. Mes rodome, kad Debian'as 2.2 apima virš 55,000,000 fizinių SLOC (beveik dvigubai daugiau, nei Red Hat 7.1, išleistas apie 8-nis mėnesius vėliau), tuo parodydami, kad Debian'o kūrimo modelis (paremtas didelės grupės savanorišku kūrėjų, pasklidusių po visą pasaulį, darbu) yra ne mažiau veiksnus, nei kiti kūrimo modeliai [...] Tai taip pat rodo, kad jei Debian'as naudotų tradicinius nuosavybinius metodus, COCOMO modelio apskaičiavimais, Debian'o 2.2 kūrimas kainuotų netoli 1.9 milijardų JAV dolerių. Šalia to, mes siūlome distributyve naudojamų programavimo kalbų (C kiekis sudaro apie 70%, C++ apie 10%, LISP ir Shell apie 5%, ir toliau seka daug kitų) ir didžiausių paketų (Mozilla, Linux branduolys, PM3, XFree86, ir t.t.) analizę.“

4.4 Laidos 3.x

Prieš pradėdamas ruošti woody išleidimui, ftp-master archyvo sistemoje turėjo būti padarytas pakeitimas. Paketų klanai (pools), kurie įteisino specialios paskirties distributyvus, tokius kaip „Testing“ distributyvas, pirmą kartą buvo aktyvuoti ftp-master archyve (<http://lists.debian.org/debian-devel-announce-0012/msg00004.html>) 2000 m. gruodžio viduryje. Pakeito klanas (pool) yra tiesiog konkretaus paketo skirtingų versijų rinkinys, iš kurio daugelis distributyvų (dabartiniu metu experimental, unstable, testing, ir stable) gali išsitraukti paketus, kurie yra įtraukti į to distributyvo Packages failą.

Tuo pačiu metu buvo įvestas naujas *testing* distributyvas. Pagrindiniai paketai iš unstable, kurie laikomi jau stabiliais, perkeliama į testing šaką (po kelių savaičių periodo). Šio įvedimo tikslas buvo sumažinti sustabdymo (freeze) laiką ir suteikti projektui galimybę ruošti naują laidą bet kuriuo metu.

Tuo metu kai kurios kompanijos, platinančios modifikuotą Debian'o versiją, užsidarė. Corel pardavė savo Linux skyrių 2001 m. pirmame ketvirtyje, Stormix paskelbė apie bankrotą 2001 m. sausio 17 d., o Progeny liovėsi kurti savo distributyvą 2001 m. spalio mėn. 1d.

¹Potato laidos statistiniai duomenys (<http://debian-counting.libresoft.es/potato/>), taip pat Debian'o skaičiavimų svetainėje (<http://debian-counting.libresoft.es/>) prieinami ir vėlesnių laidų analizės dokumentai.

The freeze for the next release started on July 1st 2001. However, it took the project a little more than a year to get to the next release, due to problems in boot-floppies (<http://lists.debian.org/debian-devel-announce-0104/msg00004.html>), because of the introduction of cryptographic software in the main archive and due to the changes in the underlying architecture (the incoming archive and the security architecture). In that time, however, the stable release (Debian 2.2) was revised up to seven times, and two Project Leaders were elected: Ben Collins (in 2001) and Bdale Garbee. Also, work in many areas of Debian besides packaging kept growing, including internationalization, Debian's web site (over a thousand web pages) was translated into over 20 different languages, and installation for the next release was ready in 23 languages. Two internal projects: Debian Junior (for children) and Debian Med (for medical practice and research) started during the woody release time frame providing the project with different focuses to make Debian suitable for those tasks.

Darbai prie Debian'o nesustabdė kūrėjų nuo kasmetinio susitikimo, vadinamo DebConf (<http://www.debconf.org>) organizavimo. Pirmasis susitikimas, vykęs nuo liepos mėn. 2 d. iki 5 d. kartu su Libre Software susitikimu (LSM) Bordeaux'e (Prancūzija), surinko apie keturiasdešimt Debian'o kūrėjų. Antroji konferencija įvyko 2002 m. liepos mėn. 5 d. Toronte (Kanada), ir susirinko virš aštuoniasdešimt dalyvių.

Debian 3.0 (*woody*) laida išleista 2002 m. liepos mėn. 19 d. Intel i386, Motorola 68000 serjos, alpha, SUN Sparc, PowerPC, ARM, HP PA-RISC, IA-64, MIPS, MIPS (DEC) ir IBM s/390 architektūroms. Tai pirmoji laida turinti HP PA-RISC, IA-64, MIPS, MIPS (DEC) ir IBM s/390 pritaikymus. Išleidimo metu buvo apie 8500 binarinių paketų, prižiūrimų daugiau virš devynių šimtų Debian'o kūrėjų. Ji tapo pirmąja laida platinama ne tik CD-ROM laikmenose, bet ir DVD informacijos nešėjais.

Iki sekančios laidos įvyko kasmetinis susitikimas - Oslo mieste nuo 2003 m. liepos 18 d. iki liepos 20 d. vyko ketvirtoji konferencija *DebConf*, kurioje dalyvavo virš šimto dvidešimt dalyvių. Prieš konferenciją, nuo liepos 12 d. iki liepos 17 d. vyko *DebCamp* renginys. Penktoji konferencija vyko nuo 2004 m. gegužės 26 d. iki birželio 2 d. Brazilijos mieste Porto Alegre. Joje dalyvavo virš šimto šešiasdešimt dalyvių, iš dvidešimt šešių skirtingų šalių.

Debian 3.1 (*sarge*) was released June 6th, 2005 for the same architectures as *woody*, although an unofficial AMD64 port was released at the same time using the project hosting infrastructure provided for the distribution and available at <https://alioth.debian.org>. There were around 15,000 binary packages maintained by more than one thousand and five hundred Debian developers.

Šioje *sarge* laidoje buvo daug svarbių pakeitimų, ir tai buvo pagrindinė priežastis, kodėl taip ilgai truko distributyvo „užšaldymas“ ir išleidimas. Šioje laidoje buvo atnaujinta ne tik virš 73% programinės įrangos, tiekios ankstesnėje versijoje, bet ji taip pat talpino daug daugiau programinės įrangos, nei ankstesnės laidos. Tai beveik padvigubino jos dydį 9.000 naujų paketų, įskaitant OpenOffice rinkinį, interneto naršyklę Firefox ir e-pašto klientą Thunderbird.

Ši laida buvo tiekama su 2.4 ir 2.6 serijų Linux branduoliais, XFree86 4.3, GNOME 2.8, KDE 3.3 ir su visiškai nauju įdiegikliu. Šis naujasis įdiegiklis, pakeitęs įkelties diskelius (boot-floppies), sukurtas modulinio principu, teikė daug pažangesnį įdiegimą (su RAID, XFS ir LVM palaikymu), įskaitant aparatinės įrangos nustatymą ir darantis visų architektūrų įdiegimą lengvesniu naujiems naudotojams. Kartu įdiegimo sistema didžiavosi pilnu internacionalizavimo palaikymu, nes programa buvo išversta beveik į keturiasdešimt kalbų. Įdiegiklį palaikanti dokumentacija - įdiegimo vadovas ir laidos pastabos (release notes) buvo pateiktos šioje laidoje atitinkamai dešimčia ir penkiolika skirtingų kalbų.

Ši laida laida apjungė Debian-Edu/Skolelinux, Debian-Med ir Debian-Accessibility subprojektų pastangas, kurios išplėtė mokomųjų programų skaičių, medicininės paskirties programų ir taip pat paketų, sukurtų specialiai žmonėms su negalia, skaičių.

Šeštoji *DebConf* konferencija įvyko Espoo mieste, Suomijoje, 2005 m. liepos 10...17 dienomis, dalyvaujant daugiau kaip trims šimtams dalyvių. Šios konferencijos videos (<http://ftp.acc.umu.se/pub/debian-meetings/2005/debconf5/>) galite rasti internete.

Septintoji *DebConf* konferencija įvyko Meksikoje, Oaxtepec mieste. Ji vyko nuo 2006 m. gegužės 14 d. iki gegužės 22 d., dalyvaujant apie dviems šimtams (https://gallery.debconf.org/aigars/dc6_group_photo_big) dalyvių. Šios konferencijos Video (<http://meetings-archive.debian.net/pub/debian-meetings/2006/debconf6/>) ir nuotraukos (<https://gallery.debconf.org/debconf6>) yra prieinamos internete.

4.5 Laidos 4.x

Debian 4.0 (*etch*) laida išleista (<http://www.debian.org/News/2007/20070408>) 2007 m. balandžio mėn. 8 d. tam pačiam architektūrų skaičiui kaip ir *sarge*. Ji įtraukė AMD64 pritaikymą (port), bet išmetė m68k. Tačiau m68k pritaikymas buvo dar paliktas *unstable* distributyve. Joje buvo apie 18.200 binarinių paketų, prižiūrimų daugiau nei tūkstančio trisdešimties Debian'o kūrėjų.

4.6 Laidos 5.x

Debian 5.0 (*lenny*) was released (<http://www.debian.org/News/2009/20090214>) February 14th, 2009 for one more architecture than its predecessor, *etch*. This included the port for newer ARM processors. As with the previous release, support for the m68k architecture was still available in *unstable*. There were around 23,000 binary packages (built from over 12,000 source packages) maintained by more than one thousand and ten Debian developers.

Aštuntoji *DebConf* konferencija įvyko vyko Edinburge, Škotijoje, 2007 m. birželio mėn. nuo 17 iki 23 dienos, dalyvaujant virš keturių šimtų dalyvių. Šios konferencijos video (<http://ftp.acc.umu.se/pub/debian-meetings/2007/debconf7/>) ir nuotraukos (<https://gallery.debian.org/debconf7>) yra prieinamos internete.

The ninth *DebConf* was held in Mar de Plata, Argentina, from August 10th to 16th, 2008 with over two hundred (<https://gallery.debian.org/v/debconf8/karora/OfficialPhoto.jpg.html>) participants. Videos (<http://ftp.acc.umu.se/pub/debian-meetings/2008/debconf8/>) and pictures (<https://gallery.debian.org/v/debconf8/>) from this conference are available online.

Dešimtoji *DebConf* konferencija vyko Ispanijoje, Caceres mieste, nuo 2009 m. liepos mėn. 23...30 dienomis, dalyvaujant virš dviejų šimtų (<http://wiki.debian.org/wiki/DebConf9/Pictures/GroupPhoto>) dalyvių. Šios konferencijos video (<http://ftp.acc.umu.se/pub/debian-meetings/2009/debconf9/>) ir nuotraukos (<https://gallery.debian.org/v/debconf9/>) yra prieinamos internete

Vienuoliktoji *DebConf* konferencija įvyko vyko Niujorke, Jungtinėse Amerikos Valstijose, 2010 m. rugpjūčio mėn. 1..7 dienomis, dalyvaujant virš 200 žmonių (<http://wiki.debian.org/wiki/DebConf10/GroupPhoto>) įskaitant Debian'o lūrėjus (developers), paketų prižiūrėtojus (maintainers) ir naudotojus, susirinkusius Kolumbijos universiteto miestelyje. Šios konferencijos video (<http://ftp.acc.umu.se/pub/debian-meetings/2010/debconf10/>) ir nuotraukos (<https://gallery.debian.org/v/debconf10/>) yra prieinamos internete.

4.7 The 6.x Releases

Debian 6.0 (*squeeze*) was released February 6th, 2011.

After the project decided, the 29th of July 2009, to adopt time-based freezes (<http://www.debian.org/News/2009/20090729>) so that new releases would be published the first half of every even year. Squeeze was a one-time exception to the two-year policy in order to get into the new time schedule.

This policy was adopted in order to provide better predictability of releases for users of the Debian distribution, and also allow Debian developers to do better long-term planning. A two-year release cycle provided more time for disruptive changes, reducing inconveniences caused for users. Having predictable freezes was expected also to reduce overall freeze time.

However, even though the freeze was expected in December 2009, the announcement that squeeze had frozen (<http://www.debian.org/News/2010/20100806>) came in August 2010, coinciding with the celebration of the 10th annual DebConf meeting in New York.

New features include:

- Linux Kernel 2.6.32, now completely free and without problematic firmware files.
- libc: eglibc 2.11
- GNOME 2.30.0 with some pieces of 2.32
- KDE 4.4.5
- X.org 7.5
- Xfce 4.6
- OpenOffice.org 3.2.1
- Apache 2.2.16
- PHP 5.3.3
- MySQL 5.1.49
- PostgreSQL 8.4.6
- Samba 3.5.6

- GCC 4.4
- Perl 5.10
- Python 2.6 and 3.1
- 10,000 new packages, for more than 29,000 binary packages built from nearly 15,000 source packages.
- DKMS, a framework to generate Linux kernel modules whose sources do not reside in the Linux kernel source tree.
- Dependency-based ordering of init scripts using insserv, allowing parallel execution to shorten the time needed to boot the system.
- Two new ports, kfreebsd-i386 and kfreebsd-amd64.

Many packages started using a new source package format based on quilt. This new format (<https://wiki.debian.org/Projects/DebSrc3.0>), called “3.0 (quilt)” for non-native packages, separates Debian patches from the distributed source code. A new format, “3.0 (native)”, was also introduced for native packages. New features in these formats include support for multiple upstream tarballs, support for bzip2 and lzma compressed tarballs and the inclusion of binary files.

The twelfth *DebConf* was held in Banja Luka, Republic of Srpska, Bosnia and Herzegovina, from 24 to 30 July 2011, with DebCamp preceding it from 17 to 23 July.

The thirteenth *DebConf* was held in Managua, Nicaragua, from 8 to 14 July 2012, with DebCamp preceding it from 1 to 6 July, and a Debian Day on 7 July.

4.8 The 7.x Releases

Debian 7.0 (*wheezy*) was released May 4th, 2013. This new version of Debian included various interesting features such as multiarch support (<http://www.debian.org/News/2011/20110726b>), several specific tools to deploy private clouds (<http://www.debian.org/News/2012/20120425>), an improved installer, and a complete set of multimedia codecs and front-ends which removed the need for third-party repositories.

During the Debian Conference DebConf11, in July 2011, the “multiarch support” was introduced. This feature was a release goal for this release. Multiarch is a radical rethinking of the filesystem hierarchy with respect to library and header paths, to make programs and libraries of different hardware architectures easily installable in parallel on the very same system. This allows users to install packages from multiple architectures on the same machine. This is useful in various ways, but the most common is installing both 64 and 32-bit software on the same machine and having dependencies correctly resolved automatically. This feature is described extensively in the Multiarch manual (<https://wiki.debian.org/Multiarch/HOWTO>).

The installation process was greatly improved. The system could be installed using software speech, above all by visually impaired people who do not use a Braille device. Thanks to the combined efforts of a huge number of translators, the installation system was available in 73 languages, and more than a dozen of them were available for speech synthesis too. In addition, for the first time, Debian supported installation and booting using UEFI for new 64-bit PCs, although there was no support for *Secure Boot* yet.

Other new features and updated software packages included:

- Linux Kernel 3.2
- kFreeBSD kernel 8.3 and 9.0
- libc: eglibc 2.13
- the GNOME 3.4 desktop environment
- KDE Plasma Workspaces and KDE Applications 4.8.4
- the Xfce 4.8 desktop environment
- X.org 7.7
- LibreOffice 3.5.4 (replacing OpenOffice)
- Xen Hypervisor 4.1.4
- Apache 2.2.22

- Tomcat 6.0.35 and 7.0.28
- PHP 5.4
- MySQL 5.5.30
- PostgreSQL 9.1
- Samba 3.6.6
- GCC 4.7 on PCs (4.6 elsewhere)
- Perl 5.14
- Python 2.7
- 12,800 new packages, for more than 37,400 binary packages built from nearly 17,500 source packages.

For more information on the new features introduced in this release, see the *What's new in Debian 7.0* chapter of *Wheezy Release Notes* (<http://www.debian.org/releases/wheezy/releasenotes>).

The fourteenth *DebConf* was held in Vaumarcus, Switzerland, from 11 to 18 August 2013, with DebCamp preceding it from 6 to 10 August, and a Debian Day on 11 August.

4.9 The 8.x Releases

Debian 8.0 (*Jessie*) was released April 25th, 2015.

A major change in this release was the replacement of the init system: systemd replaced sysvinit. This new init system featured many improvements and faster boot times. Its inclusion, however, sparked a lot of debate in the different mailing lists and even led to a General Resolution titled init system coupling (https://www.debian.org/vote/2014/vote_003), which was voted by close to half of the developers².

Other new features and updated software packages included:

- Apache 2.4.10
- Asterisk 11.13.1
- GIMP 2.8.14
- an updated version of the GNOME desktop environment 3.14
- GNU Compiler Collection 4.9.2
- Icedove 31.6.0 (an unbranded version of Mozilla Thunderbird)
- Iceweasel 31.6.0esr (an unbranded version of Mozilla Firefox)
- KDE Plasma Workspaces and KDE Applications 4.11.13
- LibreOffice 4.3.3
- Linux 3.16.7-ctk9
- MariaDB 10.0.16 and MySQL 5.5.42
- Nagios 3.5.1
- OpenJDK 7u75
- Perl 5.20.2
- PHP 5.6.7
- PostgreSQL 9.4.1
- Python 2.7.9 and 3.4.2

²In the Debian Project Leader Elections of the previous four years the number of voters had been usually around 40% of the existing Debian Developers

- Samba 4.1.17
- Tomcat 7.0.56 and 8.0.14
- Xen Hypervisor 4.4.1
- the Xfce 4.10 desktop environment
- more than 43,000 other ready-to-use software packages, built from nearly 20,100 source packages.

For more information on the new features introduced in this release, see the *What's new in Debian 8.0* chapter of *Jessie* Release Notes (<http://www.debian.org/releases/jessie/releasenotes>).

4.10 The 9.x Releases

Debian 9.0 (*Stretch*) was released June 17th, 2017.

New features and updated software packages included:

- Apache 2.4.23
- Bind 9.10
- Calligra 2.9
- Emacs 4.88
- Firefox 50.0
- GNOME desktop environment 3.22
- GNU Compiler Collection 6.3
- GnuPG 2.1
- KDE Plasma Workspaces and KDE Applications 5.8
- LibreOffice 5.2.7
- Linux 4.9
- MariaDB 10.1
- OpenJDK 8
- OpenSSH 7.4p1
- Perl 5.24
- PHP 7.0
- Postfix 3.1
- PostgreSQL 9.6
- Python 3.5
- Samba 4.5.8
- Xen Hypervisor 4.8.1
- the Xfce 4.12 desktop environment
- more than 51,000 other ready-to-use software packages, built from nearly 25,000 source packages.

For more information on the new features introduced in this release, see the *What's new in Debian 9.0* chapter of *Stretch* Release Notes (<http://www.debian.org/releases/stretch/releasenotes>).

4.11 Svarbūs įvykiai

4.11.1 2000 m. liepa: mirė Joel Klecker

2000 m. liepos mėn. 11 d. Joel Klecker, kuris taip pat žinomas kaip Espy, iškeliaavo iš šio pasaulio būdamas 21 metų amžiaus. Ne vienas, kuris matė 'Espy' #mklinux kanale, Debian'o pašto konferencijose ar kanaluose, žinojo kad šis jaunas vyras kentėjo nuo progresuojančios raumenų distrofijos (<http://mdausa.org/disease/dmd.html>). Dauguma žmonių žinojo jį tik kaip „Debian'o glibc ir powerpc vaikina“ ir neturėjo supratimo kaip sunkiai Joel kovoja. Nors ir fiziškai išsekintas, jis dalinosi savo dideliu protu su kitais.

Mes ilgėsime Joel Klecker (taip pat žinomo kaip Espy).

4.11.2 2000 m. spalio: paketų klanų (Package Pools) įgyvendinimas

James Troup pranešė (<http://lists.debian.org/debian-devel-announce-0010/msg00007.html>) kad jis dirba prie archyvų tvarkymo įrankių perdarymo ir perėjimo prie paketų klanų (pools). Nuo šios datos, failai yra saugomi kataloge pavadintame atitinkamai su išėjimo teksto vardu, ir šie katalogai yra pool kataloge. Kataloge dists bus tik failai Packages, kuriuose yra nuorodos į pool katalogą. Tai supaprastina distributyvų, tokių kaip testing ir unstable persidengimą. Archyvai taip pat tampa valdomi per duomenų bazę, naudojant PostgreSQL, kas taip pat pagreitina paiešką.

This concept of managing Debian's archives sort of like a package cache was first introduced by Bdale Garbee in this email (<http://lists.debian.org/debian-devel/1998/05/msg01607.html>) to the debian-devel list in May of 1998.

4.11.3 2001 m. kovas: mirė Christopher Rutter

2001 m. kovo mėn. 1 d. Christopher Matthew Rutter (taip pat žinomas kaip cmr) žuvo būdamas 19 metų nuo automobilio smūgio. Christopheris buvo jaunas ir gerai žinomas Debian'o projekto narys, padėjęs daryti ARM pritaikymą (port). Svetainė build.debian.org yra dedikuota jo atminimui.

Mes pasigesime Chris Rutter.

4.11.4 2001 m. kovas: mirė Fabrizio Polacco

2001 m. kovo mėn. 28 d. po ilgos ligos mirė Fabrizio Polacco. Debian'o projektas gerbė jo gerą darbą ir tvirtą pasišventimą Debian'ui ir laisvai programinei įrangai. Fabrizio indėlis nebus užmirštas ir kiti kūrėjai seks jo pėdomis ir tęs jo darbą.

Mes pasigesime Fabrizio Polacco.

4.11.5 2002 m. liepa: mirė Martin Butterweck

2002 m. liepos mėn. 21 d. po kovos su leukemija mirė Martinas Butterweck (taip pat žinomas kaip blendi). Martinas buvo jaunas, neseniai prisijungęs, Debian'o projekto narys.

Mes pasigesime Martino Butterweck.

4.11.6 2002 m. lapkritis: sudegė Debian'o serveris

2002 m. lapkričio mėn. 20 d. apie 08:00 CET, Twente universiteto Tinklo operacijų centre (Network Operations Center (NOC)) kilo gaisras. Pastatas sudegė iki pamatų. Gaisrininkai prarado betkokią viltį išgelbėti serverių zoną. Be kitų dalykų čia buvo satie.debian.org serveris, kuris talpino abu, security ir non-US archyvus, o taip pat naujų paketų prižiūrėtojų (new-maintainer (nm)) ir kokybės užtikrinimo (quality assurance (qa)) duomenų bazes. Debian'as atstatė šias tarnybas klecker kompiuteryje, kuris neseniai buvo perkeltas iš JAV į Olandiją.

4.11.7 2004 m. gegužis: mirė Manuel Estrada Sainz ir Andrés García Solier

Gegužės mėn. 9 d. Manuel Estrada Sainz (ranty) ir Andrés García Solier (ErConde), grįždami iš laisvos programinės įrangos konferencijos, vykusios Valencijoje (Ispanija), žuvo tragiško automobilio avarijos metu.

Mes pasigesime Manuel Estrada Sainz ir Andrés García Solier.

4.11.8 2005 m. liepa: mirė Jens Schmalzing

Liepos 30 d. Jens Schmalzing (jensen) žuvo tragiško įvykio jo darbo vietoje metu Miunchene, Vokietijoje. Jis buvo susietas su Debian'u kaip keletu paketų prižiūrėtojas, kaip PowerPC pritaikymo šalininkas, kaip branduolio komandos narys, ir buvo svarbus asmuo pervedant PowerPC branduolio paketą į versiją 2.6. Jis taip pat prižiūrėjo Mac-on-Linux emuliatorių ir jo branduolio modulius, padėjo įdiegiklio kūrime ir Miuncheno vietinės veiklos reikaluose.

Mes pasigesime Jens Schmalzing.

4.11.9 2008 m. gruodis: mirė Thiemo Seufer

Gruodžio 26 d. Thiemo Seufer (ths) žuvo automobilio avarijoje. Jis buvo pagrindinis MIPS ir MIPSEL pritaikymų prižiūrėtojas, o taip pat prisidėjo prie Debian įdiegiklio kūrimo gerokai prieš tai, kol jis tapo oficialiu kūrėju (Debian Developer) (<http://lists.debian.org/debian-newmaint/2004/06/msg00021.html>) 2004 metais. Kaip QEMU komandos narys jis parašė didžiąją dalį MIPS emuliacijos sluoksnio.

Mes pasigesime Thiemo Seufer.

4.11.10 August 2010: Frans Pop died

Frans Pop (fjp) died on August 20th. Frans was involved in Debian as a maintainer of several packages, a supporter of the S/390 port, and one of the most involved members of the Debian Installer team. He was a Debian listmaster, editor and release manager of the Installation Guide and the release notes, as well as a Dutch translator.

Frans Pop will be missed.

4.11.11 April 2011: Adrian von Bidder died

Adrian von Bidder (cmot) died on April 17th. Adrian was one of the founding members and secretary of debian.ch, he sparked many ideas that made Debian Switzerland be what it is today. Adrian also actively maintained software in the Debian package archive, and represented the project at numerous events.

Mes pasigesime Adrian von Bidder.

4.11.12 May 2013: Ray Dassen died

Ray Dassen (jdassen) died on May 18th. Ray was a Debian Developer for incredible 19 years. He joined the project in 1994, and continued to be an active contributor until his passing. Ray was one of the founding members of the Debian GNOME team, his friendliness and willingness to help fostered a spirit of collaboration within the GNOME team. He continued his involvement within Debian as the maintainer of several packages, most notably the Gnumeric spreadsheet.

Mes pasigesime Ray Dassen.

4.11.13 2014 m. liepa: mirė Peter Miller

Peter Miller died on July 27th. Peter was a relative newcomer to the Debian project, but his contributions to Free and Open Source Software go back to the late 1980s. Peter was significant contributor to GNU gettext as well as being the main upstream author and maintainer of other projects that ship as part of Debian, including, but not limited to srecord, aegis and cook. Peter was also the author of the paper *Recursive Make Considered Harmful*.

Mes pasigesime Peter Miller.

4.11.14 February 2015: Clytie Siddall died

Clytie Siddall died in February 2015. Clytie was a contributor of Vietnamese translations to Debian and other projects for many years. Within Debian she worked on translations for the installer, dpkg, apt and various documentation. She also contributed translations within the GNOME community and many other projects. Clytie was also a GNOME foundation member between 2005 and 2007.

Mes pasigesime Clytie Siddall.

4.11.15 2015 m. gruodis: mirė Ian Murdock

Ian Murdock, the founder of the Debian Project and its community, died in December 2015. Ian was introduced to computers early in his life, he started actively programming at nine years of age. With the idea and the opportunity to make something better, he started the Debian Project in August of 1993. At that time, the whole concept of a “distribution” of Linux was new. Inspired as he said by Linus Torvalds’ own sharing of Linux, he released Debian with the intention that this distribution should be made openly, in the spirit of Linux and GNU. Ian’s dream lives on: Debian is made up of a strong community that has fostered development, growth, and wonder. It remains incredibly active with thousands of developers working untold hours to bring the world a reliable and secure operating system. Debian has sparked the interest, curiosity, and passion of those who want to make something better. Then, now, and far into the future.

The Debian 9 *Stretch* release was dedicated in his memory.

Mes pasigesime Ian Murdock.

4.11.16 September 2016: Kristoffer H. Rose died

Kristoffer H. Rose died on September 17th 2016 after a long battle with myelofibrosis. Kristoffer was a Debian contributor from the very early days of the project, and the upstream author of several packages, such as the LaTeX package Xy-pic and FlexML. On his return to the project after several years’ absence, many of us had the pleasure of meeting Kristoffer during DebConf15 in Heidelberg.

Kristoffer H. Rose will be missed.

4.12 Kas toliau?

The Debian Project continues to work on the *unstable* distribution (codenamed *sid*, after the evil and “unstable” kid next door from the *Toy Story 1* who should never be let out into the world). Sid is the permanent name for the unstable distribution and is always ‘Still In Development’. Most new or updated packages are uploaded into this distribution.

Laida *testing* yra numatyta tapti sekančia stabilia laida, kurios kodinis vardas šiuo metu yra *buster*.

Priedas A

Debian'o manifestas

Parašė Ianas A. Murdockas, Pataisyta 1994-01-06

A.1 Kas tai - Debian Linux?

Debian Linux yra visiškai nauja Linux distributyvo rūšis. Vietoje to, kad būtų kuriamas vieno izoliuoto asmens ar grupės, kaip kiti Linux distributyvai buvo kuriami pastaruoju metu, Debian'as yra kuriamas atvirai, Linux ir GNU dvasioje. Svarbiausias Debian'o projekto tikslas yra galiausiai sukurti distributyvą, kuris būtų vertas Linux vardo. Debian'as yra kruopščiai ir sąžiningai surinktas į vieną visumą, ir prižiūrimas bei palaikomas panašiu atidumu.

Tai taip pat yra mėginimas sukurti nekomercinį distributyvą, galinti efektyviai konkuruoti rinkoje su komerciniais. Pagaliau jį platins Laisvos programinės įrangos fondas (The Free Software Foundation) CD-ROM laikmenose. O Debian Linux asociacija pasiūlys distributyvą lanksčiuose diskeliuose ir magnetinėse juostose kartu su atspausdintais sistemos naudojimo vadovais, techninį palaikymą ir kitus naudojimui svarbius dalykus. Visa tai bus prieinama už truputį didesnę kainą nei savikaina, ir pelnas bus panaudotas tolimesniam laisvos programinės įrangos, skirtos visiems naudotojams, kūrimui.

A.2 Kodėl Debian'as buvo sukurtas?

Distributyvai yra būtini Linux ateičiai. Iš esmės, jie eliminuoja poreikį naudotojui parsisiųsti, pasidėti, kompiliuoti, įdiegti ir integruoti gana didelį kiekį esminių įrankių, kurių reikia veikiančios Linux sistemos surinkimui. Vietoje to konstravimu rūpinasi distributyvo kūrėjas, kurio darbu gali pasinaudoti tūkstančiai naudotojų. Beveik visi pradeda pažinti su Linux per distributyvą, o kai jau bus pažįstami su operacine sistema, ir toliau dauguma naudos distributyvą dėl patogumo. Taigi distributyvas iš tikrųjų atlieka labai svarbų vaidmenį.

Nepaisant akivaizdaus distributyvų svarbumo, jie pritraukia mažai kūrėjų. Tam yra paprasta priežastis: nėra nei lengva, nei patrauklu jį konstruoti, ir tas darbas reikalauja daug kūrėjo pastangų, kad distributyvas būtų šiuolaikiškas ir be klaidų. Viena yra sukurti sistemą nuo nulio, ir visai kita - užtikrinti, kad sistemą būtų lengva įdiegti, ji veiktų esant įvairioms techninės įrangos konfigūracijoms ir turėtų veikiančią, nuolat atnaujinamą, atsiradus sistemos komponentų patobulinimams, programinę įrangą.

Daugelis distributyvų buvo pradėti kaip gana geros sistemos, bet lakui bėgant, distributyvo priežiūra tampa antraeilis dalykas. Pavyzdžiui, Softlanding Linux System (geriau žinomas kaip SLS). Tikriausiai tai labiausiai pažeidžiamas ir blogiausiai prižiūrimas distributyvas; deja, jis turbūt yra ir pats populiariausias. Tai, be abejo, distributyvas, kuris pritraukia daugiausia komercinių Linux'ų platintojų, kurie savo ruožtu pelnosi iš didėjančio šios operacinės sistemos populiarumo.

Tai iš tikrųjų yra blogas derinys, nes dauguma žmonių, kurie įsigyja Linux'ą iš tokių „platintojų“, gauna pažeidžiamą ir blogai prižiūrimą Linux distributyvą. Negana to, šie „platintojai“ kelia nerimą reklamuodami neveikiančius arba labai nestabilius produktus. Daugelis pirkėjų, žinoma, tikisi, kad produktas atitinka reklamą ir mano, kad tai komercinė operacine sistema (dabar dažnai neminima, kad Linux yra laisvas ir platinamas pagal bendrąją viešąją licenciją GPL). Ir galiausiai, šių „platintojų“ pastangos pasiteisina, jie iš to uždirbai pakankamai, kad galėtų geriau išreklamuoti produktą didesniame kiekyje žurnalu. Tai klasikinis nepriimtino elgesio pavyzdys, kuomet pelnomasi iš tų, kurie paprasčiausiai nežino nieko geresnio. Žinoma, reikia kažką daryti, kad ši situacija pasikeistų.

A.3 Kaip Debian'as stengsis įveikti šias problemas?

Debian'o kūrimo procesas yra atviras, tam kad būtų užtikrinta aukšta sistemos kokybė ir ji atspindėtų vartotojų bendruomenės poreikius. Įtraukdamas kitus, turinčius sugebėjimų ir patirties, Debian'as gali būti kuriamas modulinio būdu. Jo komponentai yra aukštos kokybės, kadangi turintys kompetencijos tam tikroje srityje, gali konstruoti ir tvarkyti atskirus Debian'o komponentus. Kitų įtraukimas taip pat garantuoja, kad reikšmingi patobulinimo pasiūlymai bus panaudoti distributyvo tolesnio vystymo metu; taigi distributyvas yra kuriamas remiantis naudotojų, o ne kūrėjo norais ir poreikiais. Vienam asmeniui arba nedideliui grupei šiuos poreikius ir norus numatyti iš anksto yra labai sunku, kai prie to tiesiogiai neprisideda kiti.

Debian Linux distributyvą fizinėse laikmenose platins Laisvos programinės įrangos fondas (The Free Software Foundation) ir Debian Linux asociacija. Šios organizacijos sudarys sąlygas Debian'u naudotis ir neturintiems prieigos prie Interneto ar FTP, papildomai siūlys produktus (pvz., vartotojo vadovus) ir paslaugas (pvz., techninį aptarnavimą) visiems sistemos vartotojams. Tokiu būdu Debian'ą galės naudoti daug daugiau pavienių asmenų ar organizacijų, dėmesys bus sutelktas ne į pelną ir apyvartą, bet į aukštos klasės produktų tiekimą, o už produktus ir paslaugas gautos pajamos galės būti naudojamos programinės įrangos, skirtos visiems vartotojams, nepriklausomai ar jie mokėjo ją įsigydami ar ne, tobulinimui.

Laisvos programinės įrangos fondas (The Free Software Foundation) yra labai svarbus Debian'o ateičiai. Tuo, kad jis platins šį distributyvą, pasauliui bus pranešama, kad Linux nėra ir niekada nebus komercinis produktas, bet tai nereiškia, kad Linux niekada negalės konkuruoti su komerciniais produktais. Tuos, kurie su tuo nesutinkate, aš siūlau pasidomėti apie GNU Emacs ir GCC, programų, kurios nėra komercinės, bet kurios, nepaisant to, turi gana nemažą įtaką komercinėje rinkoje, sėkmę.

Atėjo laikas labiau koncentruotis į Linux ateitį, negu į destruktivų praturtėjimą visos Linux bendruomenės ir jos ateities sąskaita. Debian'o kūrimas ir platinimas galbūt nėra atsakymas į šiame manifeste iškeltas problemas, bet aš tikiuosi, kad tai atkreips pakankamą dėmesį į šias problemas, tam, kad jos galėtų būti sprendžiamos.